

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Ρόϊδω Μητούλα

*Καθηγήτρια Τοπικής και Περιφερειακής
Ανάπτυξης - Αστικής Ανασυγκρότησης*
ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σύμφωνα με την UNESCO ως Πολιτιστική Κληρονομιά θεωρούνται...

➔ Μεμονωμένα μνημεία:

Αρχιτεκτονικά έργα, μνημειώδη έργα της γλυπτικής και της ζωγραφικής, στοιχεία ή δομές αρχαιολογικού χαρακτήρα, επιγραφές, σπήλαια και ομάδες στοιχείων που έχουν μία ιδιαίτερη οικουμενική αξία από την οπτική της τέχνης, της ιστορίας και της επιστήμης.

➔ Οικιστικά σύνολα:

Σύνολα ξεχωριστών ή συνδεδεμένων κτισμάτων, που λόγω της αρχιτεκτονικής τους, της ομοιογένειας τους ή της θέσης τους στο τοπίο - χώρο, είναι σημαντικής οικουμενικής αξίας από την οπτική της ιστορίας, της τέχνης και της επιστήμης.

→ Τοπία:

Έργα - δημιουργίες του ανθρώπου ή έργα που αποτελούν συνδυασμό της ανθρώπινης δημιουργίας και της φύσης, περιοχές που περιλαμβάνουν αρχαιολογικούς χώρους, εξαίρετης οικουμενικής αξίας από ιστορική, αισθητική, εθνολογική και ανθρωπολογική άποψη.

→ Φυσικά μνημεία:

Που αποτελούνται από φυσικές ή βιολογικές διαμορφώσεις (σχηματισμοί) ή σύνολα από τέτοιες, που είναι σημαντικής οικουμενικής αξίας από αισθητικής και επιστημονικής άποψης.

Γεωλογικοί και φυσιογραφικοί σχηματισμοί:

Δηλαδή εκείνες οι ακριβώς καθορισμένες εκτάσεις, που αποτελούν την κατοικία απειλούμενων ειδών από ζώα ή φυτά σημαντικής οικουμενικής αξίας, από την άποψη της επιστήμης και της οικολογικής προστασίας.

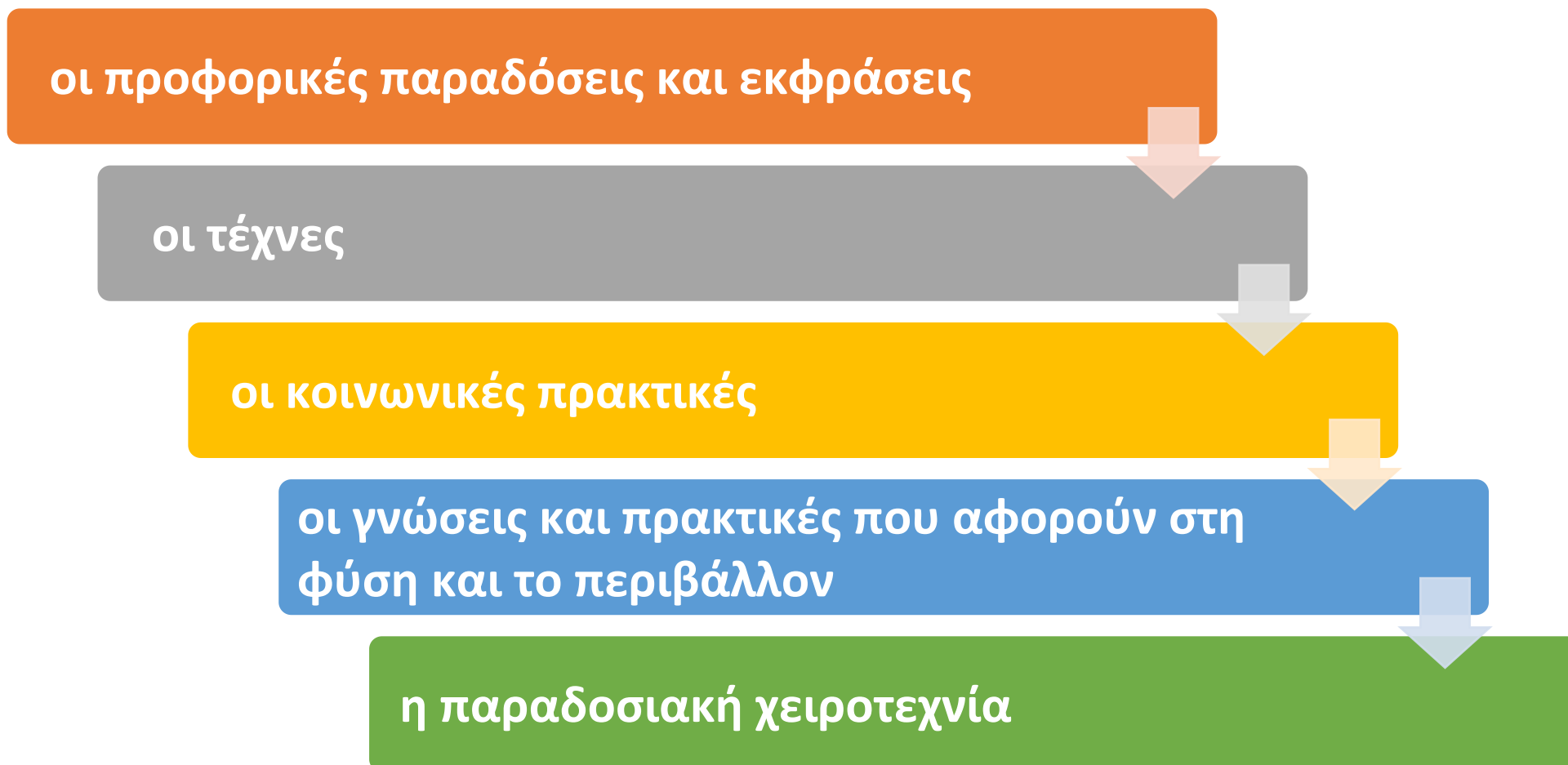

Φυσικές τοποθεσίες ή με ακριβή τρόπο σκιαγραφημένες φυσικές περιοχές:

Που έχουν σημαντική οικουμενική αξία από την πλευρά της επιστήμης, της οικολογικής προστασίας και της φυσικής ομορφιάς.

Άυλη πολιτιστική κληρονομιά

οι προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις


```
graph TD; A[οι προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις] --> B[οι τέχνες]; B --> C[οι κοινωνικές πρακτικές]; C --> D[οι γνώσεις και πρακτικές που αφορούν στη φύση και το περιβάλλον]; D --> E[η παραδοσιακή χειροτεχνία];
```

οι τέχνες

οι κοινωνικές πρακτικές

οι γνώσεις και πρακτικές που αφορούν στη
φύση και το περιβάλλον

η παραδοσιακή χειροτεχνία

Επομένως η Πολιτιστική Κληρονομιά...

Περιλαμβάνει:

- τον **από πολιτισμό** (κτίρια, μνημεία, τοπία, βιβλία, έργα τέχνης, τεκμήρια κ.ά.)
- τον **άυλο πολιτισμό** (λαογραφία, παραδόσεις, γλώσσα, γνώση κ.ά.)
- τη **φυσική κληρονομιά** (σημαντικά φυσικά και μικτά τοπία, βιοποικιλότητα κ.ά.)

Είναι **μοχλός για τη βιώσιμη ανάπτυξη**

Προστατεύεται από το **Ελληνικό Σύνταγμα (Άρθρο 24, παρ. 1)**

Προστατεύεται από την UNESCO (Συνθήκη για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς) με σκοπό την προστασία, τη συντήρηση, τη διαχείριση, την ανάδειξη και τη βιωσιμότητά της.

Γιατί είναι χρήσιμο για έναν τόπο να προστατεύσει και να αναδείξει την Πολιτιστική Κληρονομιά ;

- είναι συνυφασμένη με την εξέλιξη της **τοπικής ταυτότητας**
- είναι δείκτης αυτοπροσδιορισμού για κάθε **ιστορική γεωπολιτική οντότητα**
- ενθυλακώνει **την ιστορική συνέχεια του τόπου**
- είναι **πηγή αναβάπτισης των σύγχρονων γενεών**

Επίσης, ο Πολιτισμός είναι χρήσιμος γιατί ...

προσφέρει Ταυτότητα και Τοπική Κοινωνική Συνοχή

είναι μοχλός Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης

προωθεί Τοπικές Επιχειρηματικές Δραστηριότητες

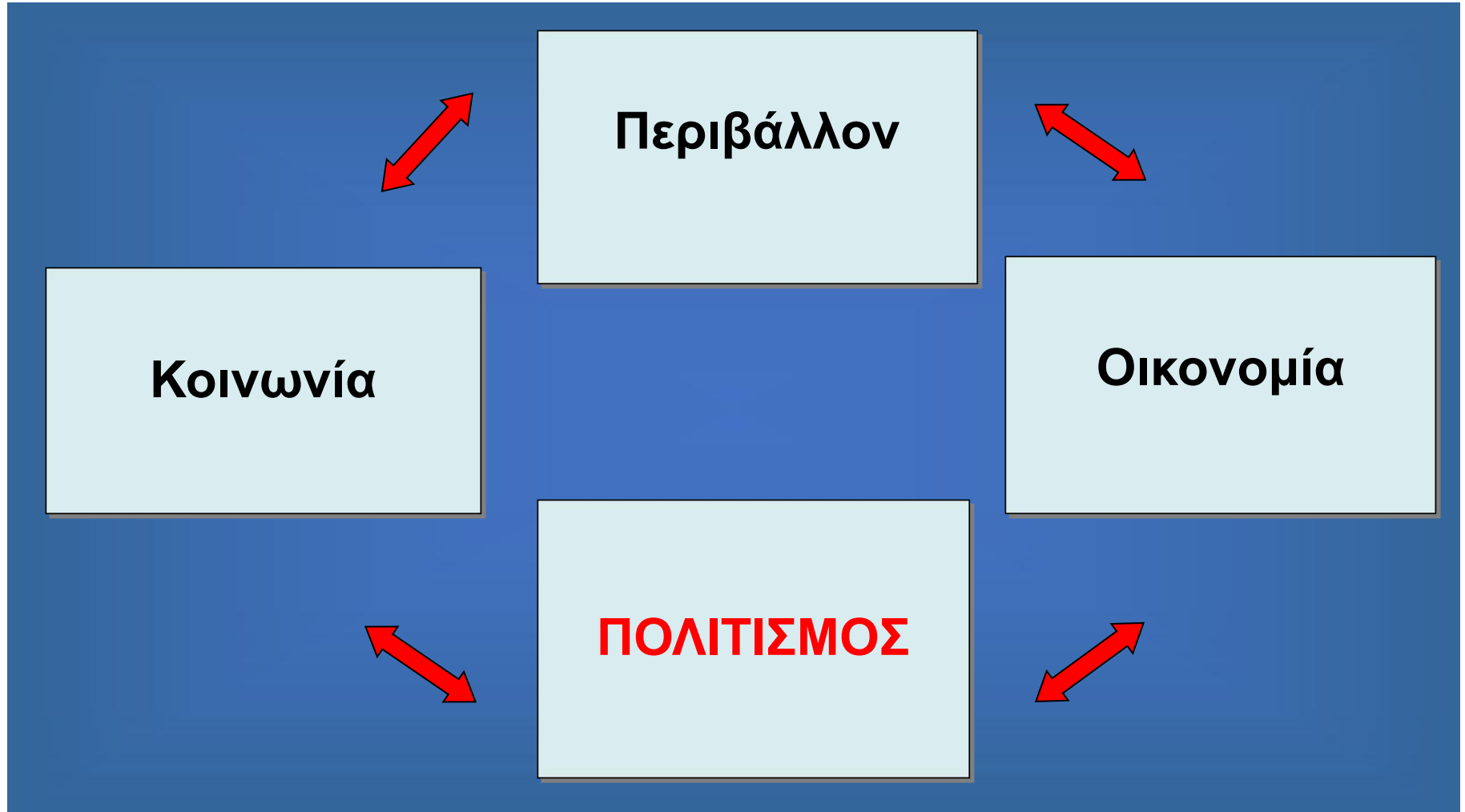

εξασφαλίζει Θέσεις Εργασίας στον τόπο

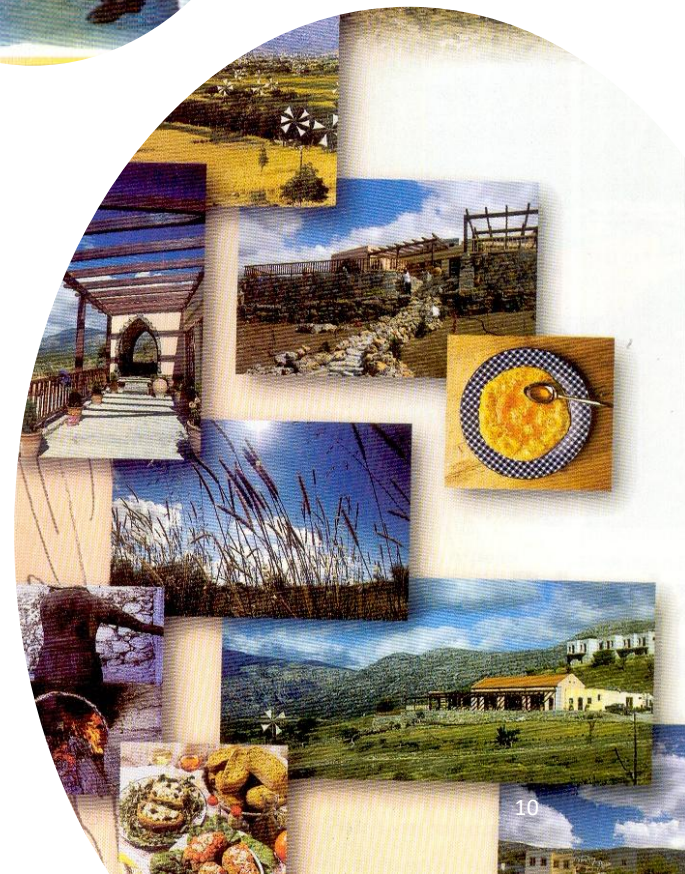
συμβάλει στη Βιώσιμη Τοπική Ανάπτυξη

ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Επομένως, ο Πολιτισμός έχει άμεση
σχέση με τα μνημεία και όχι μόνο...

Όσο περισσότερα και
καλοδιατηρημένα είναι,
τόσο περισσότερο
αναπτύσσεται η περιοχή

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο **πολιτιστικός τουρισμός** κατατάσσεται στις ήπιες ή **εναλλακτικές μορφές τουρισμού**.

Στόχος του είναι η **προβολή χαρακτηριστικών του τοπικού πολιτισμού ενός τόπου**

Ο Πολιτιστικός Επισκέπτης
ενδιαφέρεται για :

Αρχαιολογικούς
χώρους/Μνημεία

Τοπικά ήθη και έθιμα,
θρησκευτικές παραδόσεις

Περιοχές με φυσικό κάλλος

Παραστάσεις, φεστιβάλ, τέχνες

Όλες οι Εναλλακτικές μορφές Τουρισμού συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τον πολιτισμό:

- Μορφωτικός τουρισμός
- Θρησκευτικός τουρισμός
- Επαγγελματικός τουρισμός
- Συνεδριακός τουρισμός
- Εκθεσιακός τουρισμός
- Τουρισμός κινήτρων
- Ορεινός τουρισμός
- Χειμερινός τουρισμός
- Χρονομεριστικής μίσθωσης
- Τουρισμός περιπέτειας
- Τουρισμός σε οργανωμένα τουριστικά χωριά ειδικού τύπου (club)
- Τουρισμός σε θεματικά πάρκα και θεματικά μουσεία
- Αστικός τουρισμός

- Κοινωνικός τουρισμός
- Αγροτουρισμός
- Φυσιολατρικός τουρισμός
- Τουρισμός τρίτης ηλικίας
- Αθλητικός τουρισμός
- Περιηγητικός τουρισμός
- Θαλάσσιος τουρισμός
- Οικολογικός τουρισμός
- Τουρισμός υγείας και φυσικής ζωής
- Ιαματικός τουρισμός
- Πολιτιστικός τουρισμός
- κ.ά.

«Οι πολιτιστικές διαδρομές αποτελούν ένα από τα πιο διαδεδομένα **διαχειριστικά εργαλεία** ανάπτυξης τού πολιτιστικού τουρισμού και προσδιορίζουν μια καθορισμένη πορεία (επίσκεψη) σε μνημεία τής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσα σε ένα **θεματικό, ιστορικό ή εννοιολογικό πλαίσιο**»

Για την οριοθέτηση μιας πολιτιστικής διαδρομής απαιτείται θεωρία, στοχοθεσία, γνώση - μελέτη, παρατήρηση και αξιολόγηση.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Σημεία μιας πολιτιστικής διαδρομής (μνημεία - τόποι, μηνύματα - πληροφορίες)

Χωροθέτηση βάσει πολιτιστικών και διαχειριστικών κριτηρίων τουριστικού σχεδιασμού.

Σεβασμός της φέρουσας ικανότητας κάθε περιοχής και αξιοποίηση τής πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΒΗΜΑΤΑ ΕΡΓΟΥ

Ο κάθε ελληνικός τόπος διαθέτει στοιχεία πολιτισμού τα οποία μπορούν να αναδειχθούν

Η παραγόμενη γνώση μπορεί να εφαρμοστεί σε οποιαδήποτε πόλη, δήμο, περιφέρεια, περιοχή, αρκεί να ακολουθηθούν συγκεκριμένα βήματα:

Συγκέντρωση βιβλιογραφικών, ιστορικών πηγών και πληροφοριών ώστε να αναγνωστεί καλύτερα η περιοχή

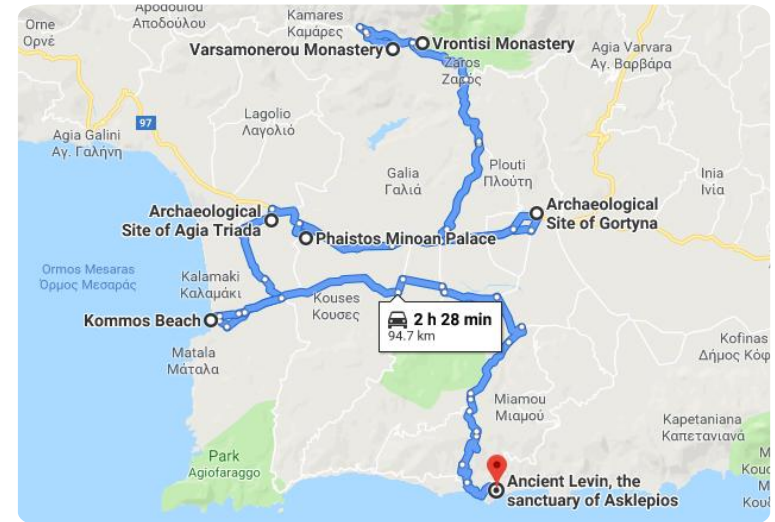
Επιλογή κριτηρίων σύμφωνα με τα οποία θα επιλέξουμε τη διαδρομή

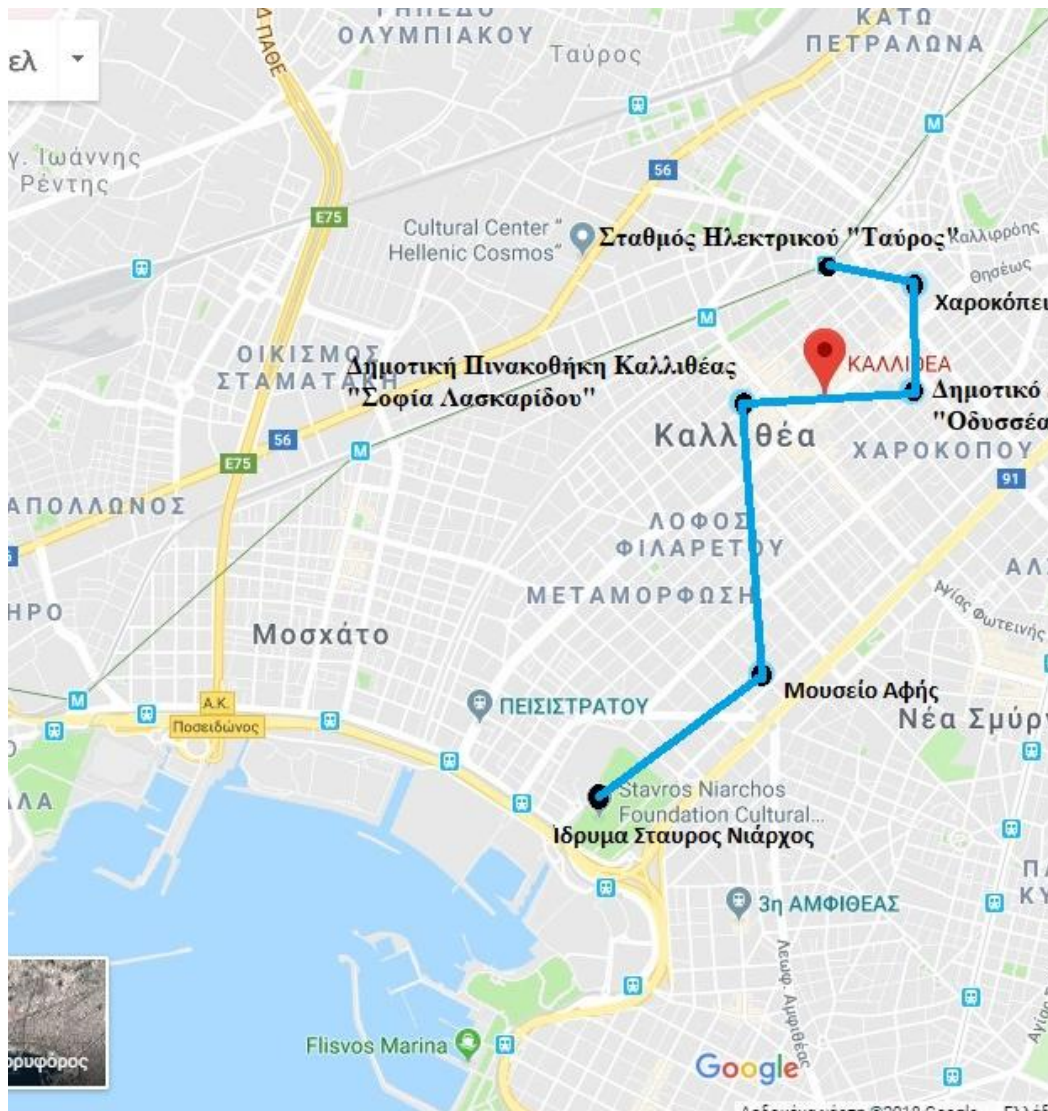
Επιλογή των σημαντικότερων πολιτισμικών στοιχείων

Καταγραφή της διάρκειας, πρόσβασης, ιστορικότητας, ταυτότητας και φυσιογνωμίας του τόπου κ.ά

Επομένως...

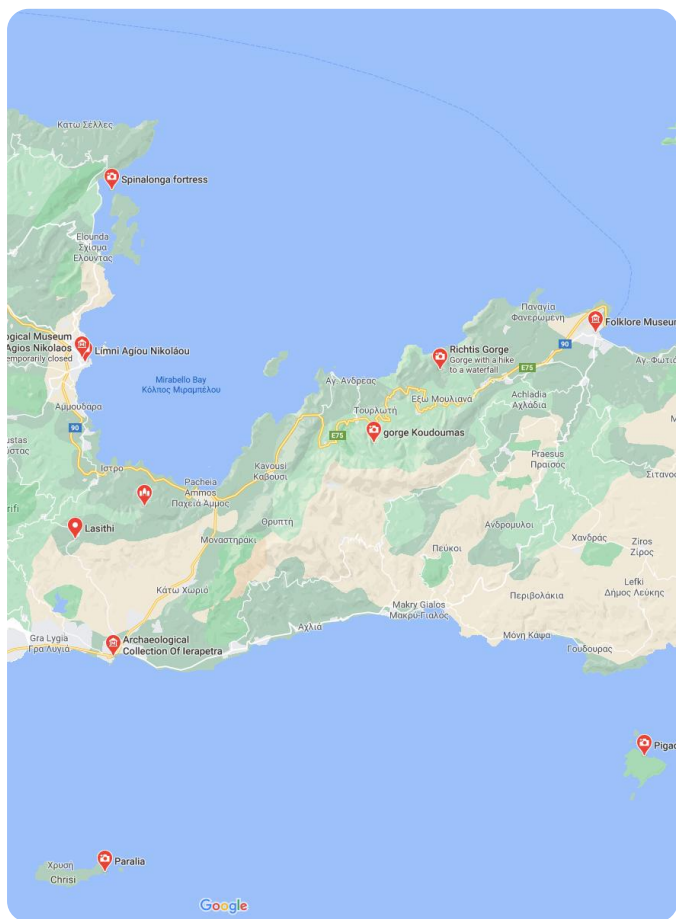
- Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί μια ξεχωριστή και εναλλακτική μορφή τουρισμού που πραγματοποιείται τόσο στην **ύπαιθρο** όσο και στην **αστική περιοχή**.
- Οι **πολιτιστικές διαδρομές** αποτελούν ένα από τα **εργαλεία** για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού ενός τόπου.
- Αυτές βασίζονται στην **αναγνωρισιμότητα** και στον καθορισμό μιας διαδρομής, όπου στόχος είναι η **επίσκεψη μνημείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς**.

Το περιεχόμενο μιας ιστορικής-πολιτιστικής διαδρομής:

- **Θεματικές πολιτιστικές διαδρομές**
- **ιστορικές πολιτιστικές διαδρομές**
- **μικτές πολιτιστικές διαδρομές**

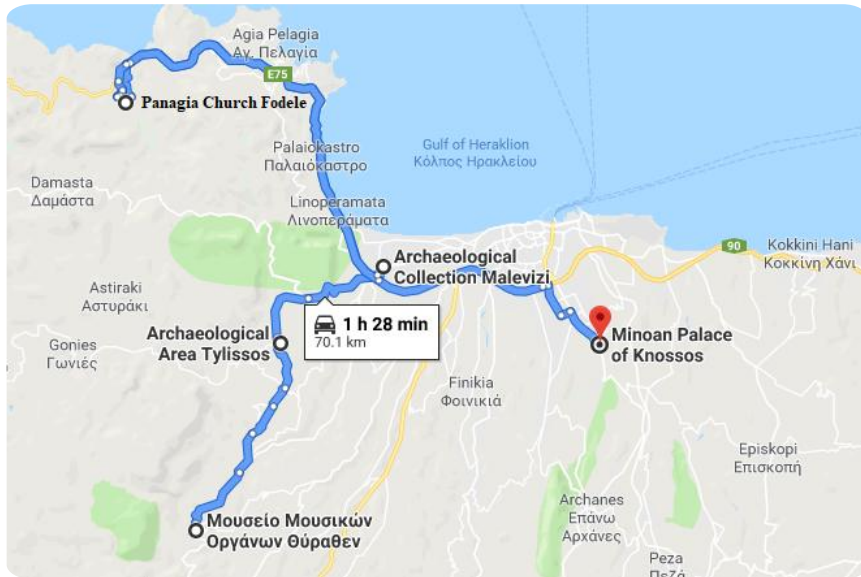

Η προβολή των πολιτιστικών πόρων
που αναδύονται μέσω μιας
διαδρομής **συμβάλλει**
επιπρόσθετα:

- στη διατήρηση της ιστορίας

- στην αποκατάσταση

της πολιτιστικής κληρονομιάς

Στις προτεινόμενες διαδρομές, ο **χώρος πρέπει να πληροί κάποιες από τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις** και να κατηγοριοποιήσει τα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Αφού **προσδιοριστούν τα κοινά στοιχεία ενοποίησης**, θα πρέπει να αποτελέσουν το κοινό χαρακτηριστικό τους ένα κατευθυντήριο πλαίσιο και να δημιουργήσουν μια ιστορική - πολιτιστική πορεία.

ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Η ψηφιοποίηση ιστορικών μνημείων, πολιτιστικών χώρων, τοπικών παραδόσεων και πολιτιστικών διαδρομών αποτελεί σημαντικό μέρος ενός σχεδίου ορατότητας για τοποθεσίες που θα προωθήσουν την ελκυστικότητα των προορισμών.

Για την επιτυχία της εφαρμογής των ιστορικών - πολιτιστικών διαδρομών προϋποθέσεις είναι:

- **Ένταξη αξιοθέατων και συναφών στοιχείων** όπως μνημεία, μουσεία, ξεναγήσεις και υποδομές υποστήριξης
- **Ύπαρξη υποδομών για τη σύνδεση από σημείο σε σημείο**, όπως οδικό δίκτυο, μονοπάτια πεζοπορίας, δρόμοι ποδηλάτου, πεζόδρομοι, μέσα μαζικής μεταφοράς, δρόμοι εντός των οικισμών, προσβάσιμοι και διατηρημένοι
- **Επιχειρήσεις που προσφέρουν ποιοτικές υπηρεσίες** που μπορούν να εμπλουτιστούν με καινοτόμες υπηρεσίες και να συμμετάσχουν σε ένα γενικότερο δίκτυο.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΑΝΑΔΡΟΜΩΝ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ:

1. Επιλογή στοιχείων

- **Ανάλυση της ιστορικής εξέλιξης** του τόπου και των ιστορικών μεταλλαγών του
- Αναγνώριση, **καταγραφή και αξιολόγηση του συνόλου** των μνημείων, της λειτουργίας και του ρόλου τους
- Τα μνημεία που θα συμπεριληφθούν θα είναι **αντιπροσωπευτικά και αξιόλογα δείγματα** κάθε θεματικής ενότητας, που στο σύνολό τους θα αποτυπώνουν ολοκληρωμένα την εξέλιξη του τόπου
- Η κατάταξή τους θα γίνει με βάση την **εποχή, τυπολογία, είδος, ιστορική και καλλιτεχνική αξία, χρήση και λειτουργία**
- Με την επεξεργασία των παραπάνω στοιχείων θα πρέπει να γίνει η **επιλογή της θεματολογίας των διαδρομών** και των μνημείων που θα συμπεριληφθούν

2. Ανάδειξη - Προβολή

- Συντήρηση **γλυπτών μνημείων**
- Συντήρηση και αποκατάσταση των **κτιρίων** που συμπεριλαμβάνονται ως στοιχεία των διαδρομών
- Αναβάθμιση του **περιβάλλοντα χώρου** των μνημείων με επεμβάσεις ήπιας ορφής όπως απομάκρυνση πινακίδων, διαφημίσεων, περιπτέρων, στύλων, κ.ά.
- Εμπλουτισμός **χώρων φύτευσης**
- Ανάδειξη των μνημείων μέσω **φωτισμού**
- **Γενικότερη ανάπλαση** των διαδρομών
- Τοποθέτηση ειδικής **πινακίδας** για κάθε μνημείο με πληροφοριακά σχόλια γι' αυτό

Επομένως ...

Οι **ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ** αποτελούν **ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ** των στοιχείων του τοπικού πολιτισμού και μπορούν να συμβάλλουν:

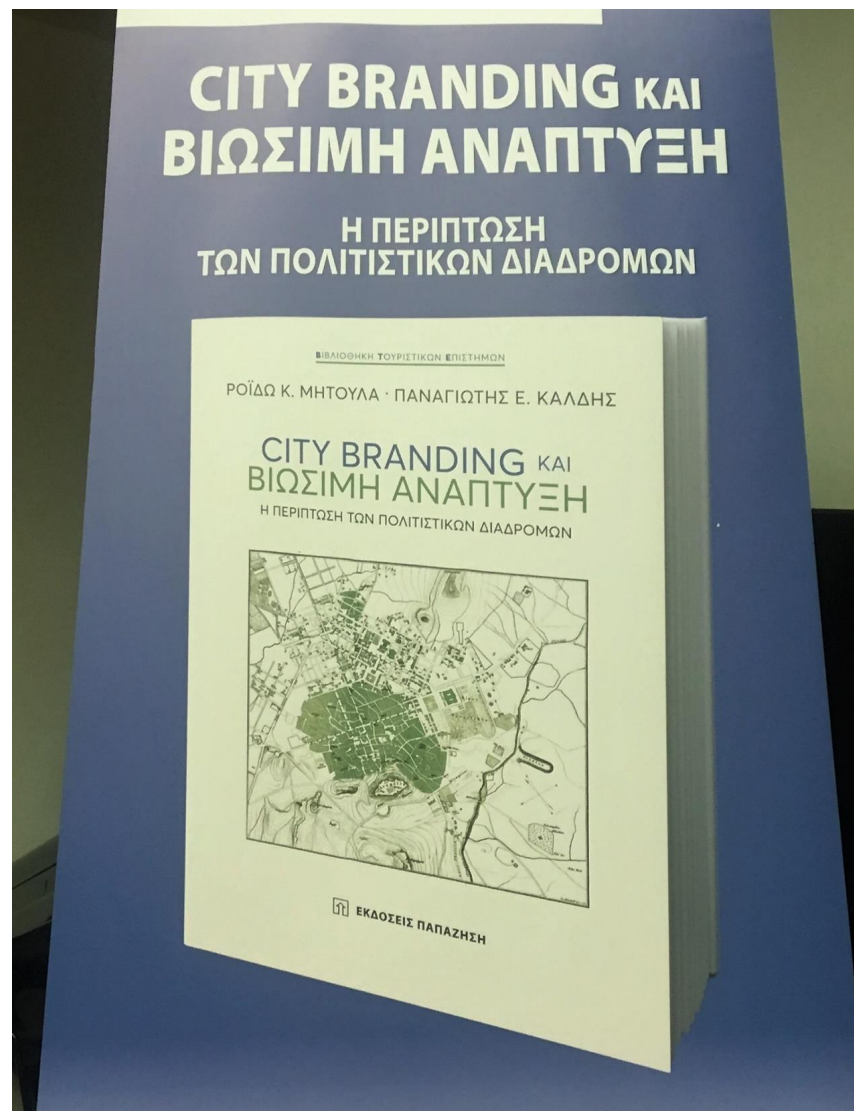
- Στην **προστασία και ανάδειξη της φυσιογνωμίας** του τόπου
- Στην **αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος** του τόπου
- Στην **ποιοτική διάσταση του λειτουργικού ιστού** του τόπου με τη διαμπερή ένταξη των ιστορικών διαδρομών σε αυτόν
- Στη σημειακή **αναβάθμιση και ανάπτυξη διαφόρων σημείων και περιοχών**, ακόμη και απομακρυσμένων από τα κέντρα των οικισμών
- Στην **ανάδειξη των συγκεκριμένων πολιτιστικών στοιχείων** των κατά θεματική ενότητα ιστορικών διαδρομών
- Στη δημιουργία ερεθισμάτων αναβάθμισης της γενικότερης **πολιτιστικής παιδείας**.

Προτεινόμενο Σύγγραμμα:

Μητούλα Ρ., Καλδής Π. (2018),

**«CITY BRANDING ΚΑΙ
ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ»**

Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2018

Ευχαριστώ για την προσοχή σας !

Ρόϊδω Μητούλα

mitoula@hua.gr

<https://roidomitoula.com>

www.linkedin.com/in/roido-mitoula